

**КЗВО ЛОР «ЛЬВІВСЬКА МЕДИЧНА АКАДЕМІЯ
ІМЕНІ АНДРЕЯ КРУПІНСЬКОГО»**

Циклова комісія клінічних та природничих дисциплін

**Доповідь на методичний семінар
на тему:**

**«Методика викладання базової медичної допомоги згідно
рекомендацій курсу ВЕС при проведенні практичних занять з
медсестринства в хірургії»**

Доповідач: Шведа Ю.І.

Ситуації, які вимагають надання екстреної медичної допомоги, стаються кожного дня всюди. Вони трапляються із дорослими і дітьми і можуть бути пов'язаними з травмами, інфекціями, серцевими нападами та інсультами, гострими ускладненнями вагітності і хронічними захворюваннями. Оскільки спеціалізована допомога доступна не завжди та не всюди, системний підхід до невідкладних станів здатен рятувати життя. За оцінками проекту «Disease Control Priorities», майже половина смертей і третина випадків інвалідності в країнах із низьким і середнім рівнями доходу є наслідком станів, які можуть бути усунені шляхом надання екстреної допомоги.

Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ), у співпраці з Міжнародним Комітетом Червоного Хреста (МКЧХ) та Міжнародною федерацією екстреної медицини (IFEM), розробили курс базової екстреної медичної допомоги (БЕМД) для медиків, які працюють безпосередньо з пацієнтами і надають допомогу при гострих станах, що загрожують життю, в умовах із обмеженими ресурсами. Курс може використовуватися для підготовки студентів, медичних сестер, парамедиків, клінічних працівників та лікарів, які працюють на догоспітальному або госпітальному рівнях.

Надавачам екстреної медичної допомоги доводиться працювати з «недиференційованими» пацієнтами, що мають гострі симптоми, причина яких може бути невідомою. Цей курс описує системний підхід до надання допомоги при гострих, потенційно небезпечних для життя станах, іще до встановлення діагнозу. Він базується на клінічних рекомендаціях, викладених у таких публікаціях ВООЗ як IMAI District Clinician Manual [Посібнику IMAI для районних клініцистів], Pocket Book of Hospital Care for Children [Кишеньковий довідник для надання стаціонарної допомоги дітям], Emergency Triage Assessment and Treatment (ETAT) [Посібник щодо екстреного медичного сортування, оцінювання стану і лікування] та Integrated Management of Pregnancy and Childbirth [Інтегрована допомога при вагітності та пологах]. Курс включає модулі щодо: алгоритмів ABCDE і SAMPLE, травм, утруднення дихання, шоку та зміненого стану свідомості (ЗСС). Розділ, присвячений практичним навичкам, охоплює основні невідкладні втручання при зазначених вище гострих станах.

Загалом пакет матеріалів ВООЗ щодо БЕМД включає:

- Робочий посібник для учасників: основне джерело інформації для учасників; інтерактивний інструмент, що містить весь необхідний матеріал курсу, а також детальні інструкції щодо основних навичок, глосарій термінів, запитання для перевірки знань та клінічні сценарії.
- Довідкові картки: прості робочі пам'ятки, що впорядковують ключові моменти оцінювання та надання допомоги для використання в клінічних умовах поза курсом. Містяться в кінці кожного модуля і разом у кінці робочого посібника.
- Набори слайдів презентацій: охоплюють усі модулі курсу та надаються для забезпечення підтримки у його проведенні.

Надавачі медичної допомоги, які працюють безпосередньо з пацієнтами, стикаються з набагато більшою кількістю станів, ніж описано в цьому курсі. Тому слід пам'ятати, що його метою надання медичним працівникам можливості максимально ефективно реагувати на критичні стани, при яких раннє втручання здатне рятувати життя.

Кожен модуль містить матеріал для ознайомлення та вправи для виконання перед відповідним заняттям. Учасникам не слід хвилюватися в разі виявлення під час самостійного ознайомлення з матеріалом елементів, які вони не повністю розуміють, оскільки весь вміст посібника буде розглянуто під час занять. Перед кожним заняттям учасники повинні: □ виписати визначення ключових термінів для відповідного модуля із глосарію наприкінці цього посібника; □ дати відповіді на всі запитання для перевірки знань у відповідному модулі. Тести та клінічні сценарії в кінці кожного модуля

розглядатимуться на заняттях у невеликих групах; учасникам рекомендовано ознайомитися з ними перед заняттям. Після завершення курсу учасники зможуть використовувати цей Посібник для довідкових цілей. До нього додаються спеціальні довідкові картки. Вони містять резюме важливих моментів курсу та призначені для використання в клінічних умовах у повсякденній практиці.

Модулі, у свою чергу, містять такі розділи:

- Завдання: Список речей, які учасники повинні вміти робити після проходження курсу.
- Основні навички: Перелік навичок, пов'язаних із модулем (окремо визначені в розділі щодо навичок).
- Ключові терміни: Важливі слова та фрази, необхідні для розуміння модуля. Усі визначення можна знайти в глосарії і слід виписувати у відведене місце перед лекцією.
- Загальна інформація: Стисла інформація щодо клінічного стану, який розглядається у відповідному модулі.
- Цілі початкового оцінювання: Основна мета оцінювання клінічного стану.
- Цілі екстреної допомоги: Бажаний результат лікування клінічного стану.
- Ключові елементи алгоритму ABCDE: Висновки та втручання в рамках алгоритму ABCDE, пов'язані з конкретним клінічним станом, розглянутим у модулі.
- Ключова інформація при збиранні анамнезу (ASK): Конкретні елементи алгоритму SAMPLE, пов'язані з клінічним станом, які є критичними для надання допомоги.
- Результати вторинного обстеження (візуально, на слух та за відчуттями): Відповідні результати вторинного обстеження, які слід перевірити при клінічному стані, якого стосується модуль.
- Можливі причини: Конкретні захворювання та травми, які можуть спричинити стан, представлений у модулі (разом із відповідними специфічними ознаками і симптомами).
- Допомога: У цих розділах описано лікування специфічних станів.
- Зверніть увагу: модулі щодо алгоритмів ABCDE і SAMPLE та допомоги при травмах містять дуже об'ємні переліки можливих невідкладних станів; з огляду на це у них розділи «Можливі причини» та «Допомога» представлені у вигляді таблиць. Модуль щодо допомоги при травмах містить окрему таблицю з інформацією щодо станів, на які потрібно звертати увагу під час первинного обстеження.
- Спеціальні зауваження щодо дітей: Важливі відмінності в ознаках і симптомах та підходах до надання допомоги у дітей.
- Зауваження щодо розміщення: Специфічні питання, які слід враховувати під час передавання або переведення пацієнтів.
- Клінічні сценарії під керівництвом інструктора: Сценарії для перевірки здатності учасників використовувати те, чому вони навчилися, для надання допомоги пацієнту. Аналіз сценаріїв відбуватиметься під керівництвом інструктора.
- Тести: У кінці кожного модуля наведено п'ять запитань із кількома варіантами відповідей для перевірки знань учасників під час підготовки до підсумкового письмового іспиту.

Для успішного проходження курсу учасники повинні бути присутні на всіх сесіях.

Заповнення робочого посібника. Як зазначено вище, учасники повинні виписувати всі ключові терміни та записувати відповіді на запитання в робочому посібнику у відповідному модулі перед кожним заняттям. Робочий посібник вважається заповненим, якщо в ньому наявні всі відповідні визначення та відповіді на запитання. Робочі

посібники щодня перевіряються інструкторами. Для успішного проходження курсу учасники повинні заповнити робочі посібники.

Секції практичних навичок. Під час заняття, присвяченого навичкам, інструктори демонструватимуть відповідні практичні навички. Учасники матимуть можливість відпрацювати навички в кожній секції по декілька разів. Учасники можуть відпрацьовувати навичку стільки разів, скільки потрібно, протягом відведеного на секцію часу. Під час практики учасники можуть використовувати робочі посібники і контрольний список навичок для довідки, а також ставити запитання інструкторам за необхідності. Однак під час оцінювання використовувати довідкові матеріали буде заборонено, тому учасникам рекомендовано також практикуватися без довідкових матеріалів і просити іншого учасника поспостерігати за їхніми діями для виявлення будь-яких пропущених кроків. Учасники матимуть достатньо часу, щоб попрактикуватися та відчувати впевненість у своїх навичках перед оцінюванням; за готовністю вони повинні просити інструктора оцінити виконання ними навичок. Для успішного проходження оцінювання, потрібно виконати всі кроки в контрольному списку. Для успішного проходження курсу учасники повинні пройти оцінювання на секціях практичних навичок.

Клінічні сценарії. Для успішного проходження курсу всі учасники повинні продемонструвати здатність надавати допомогу та вести пацієнта у клінічному сценарії. Сценарії дають учасникам можливість відпрацювати застосування інтегрованого підходу до надання допомоги в невеликих групах по 3–4 людини. Інструктори обговорюють із групою необхідний підхід у рамках модуля щодо алгоритму ABCDE.

У наступних модулях оцінюється здатність кожного учасника надавати допомогу та вести пацієнта у клінічному сценарії. Ведення пацієнта в рамках клінічного сценарію передбачає визначення критичних аспектів оцінювання та допомоги, а також надання короткої інформації для передавання пацієнта (див. частину про передавання у розділі щодо навичок). Для оцінювання здатності учасників вести пацієнтів інструктори заповнюють наведений нижче контрольний список.

Учасникам, які не зможуть визначити критичні стани та забезпечити надання відповідної допомоги в рамках певного сценарію на тому самому чи наступному занятті буде надаватися друга спроба. Оцінювання роботи учасників здійснюється на основі стандартної інструкції і фіксується в наведеній нижче формі.

Письмовий підсумковий іспит.

Для допуску до підсумкового письмового іспиту учасники повинні:

- f пройти попереднє тестування;
- f заповнити ключові терміни та відповіді на запитання в робочому посібнику;
- f відвідати всі заняття курсу;
- f продемонструвати необхідні навички в рамках клінічного сценарію;
- f успішно пройти всі секції практичних навичок під контролем інструктора.

Підсумковий іспит передбачатиме тестовий контроль. Для його успішного складання учасники повинні правильно відповісти щонайменше на 75% запитань.

Джерела:

1. Базова екстрена медична допомога при гострих станах і травмах. Копенгаген: Європейське регіональне бюро ВООЗ та Міжнародний Комітет Червоного Хреста, 2018. Ліцензія: CC BY-NC-SA 3.0 IGO.
2. Дані для СІР доступні за посиланням: <http://apps.who.int/iris>.